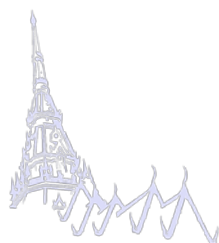

สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตในสถาบันอุดมศึกษา

A Lifelong Learning Society in Higher Education Institutions

พระมหาเทวินทร์ ชินบุตร

Phramaha Taywin Chinabut

วัดโพธิ์แก้วเบญจธาราม สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

Wat Pho Kaew Benchataram, National Office of Buddhism, Thailand

Email: taywincnb@gmail.com

Received December 6, 2021; Revised December 12, 2021; Accepted December 29, 2021

บทคัดย่อ

การเรียนรู้ตลอดชีวิต เป็นแนวคิดที่เกิดขึ้นพร้อมกับมนุษยโลกทุกสังคม เพื่อให้เกิดการพัฒนาในทุกด้านของชีวิต มุ่งเน้นส่งเสริมให้บุคคลในสังคมได้เรียนรู้และสามารถพัฒนาตามศักยภาพของบุคคล เพื่อสนองต่อความต้องการของบุคคลให้รู้เท่าทันและปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาของสังคม ซึ่งในประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ตลอดชีวิตในสถาบันอุดมศึกษาซึ่งระบุไว้ในแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา ฉบับที่ 11 พ.ศ.2555-2559 ว่า อุดมศึกษาเป็นแหล่งองค์ความรู้และพัฒนากำลังคนระดับสูงที่มีคุณภาพเพื่อการพัฒนาชาติอย่างยั่งยืน สร้างสังคมการเรียนรู้ตลอดชีวิต มีบทบาทสูงในสังคมประชาคมอาเซียนและมุ่งสู่คุณภาพอุดมศึกษาระดับนานาชาติ เนื่องด้วยปัญหาในสังคมส่วนใหญ่ของประเทศไทยที่เกิดจากบุคคลในสังคมที่ขาดการเรียนรู้ บทความนี้จึงต้องการเสนอแนวคิดและหลักการสู่การเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต ในสถาบันอุดมศึกษา โดยมีเป้าหมายสำคัญในการพัฒนาบุคคลให้มีทักษะการศึกษา ค้นคว้า แสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเอง มีแรงจูงใจที่จะศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง การใช้สื่อและเทคโนโลยีช่วยในการจัดการศึกษาให้ครอบคลุมต่อเนื่องตลอดชีวิต สร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ สร้างนิสัยการเรียนรู้ตลอดชีวิต ให้กับผู้เรียน และส่งเสริมให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต มีทักษะแก้ปัญหาชีวิตสามารถที่จะดำรงชีวิต และทันต่อการเปลี่ยนแปลงในยุคปัจจุบันตลอดจนสู่ยุคแห่งอนาคตและสามารถเรียนรู้ในการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมั่นคงยั่งยืน ซึ่งมีความสำคัญกับบุคคลในสังคมตั้งแต่เกิดไปจนตลอดชีวิต

คำสำคัญ: สถาบันอุดมศึกษา; การเรียนรู้; การเรียนรู้ตลอดชีวิต; สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต

Abstract

Lifelong learning It is a concept that is born with every human being and society. To develop in all areas of life Focusing on encouraging people in society to learn and be able to develop according to their potential. To meet the needs of people to be aware and adapt to changes and Social development. Which in Thailand has given priority to lifelong learning in

Higher education institutions as specified in the Higher Education Development Plan No.11 B.E. 2012-2016 that Higher education is a source of knowledge and high-level manpower that has Quality for sustainable national development. Creating a lifelong learning society, Play a high role in the ASEAN community and aim at higher quality of international education. Due to problems in the majority of society in Thailand caused by people in a society that lack learning. This article therefore needs concepts and principles to develop higher education institutions for a lifelong learning society. With the important goal of developing human resources to have the skills to study and search for knowledge by oneself. Which must be motivated to study for knowledge on their own by using media and technology to help manage education to cover lifelong continuity motivate to learn Build lifelong learning habits to learners and promote it to be a lifelong learning society. Have skills to solve life problems, be able to sustain life. And able to keep up with the changes in the present and the future, and can learn to live together in a stable and sustainable society. Which is important to humans in society from birth to life.

Keywords: Higher Education Institutions; Learning; Lifelong Learning; A Society of Lifelong Learning

บทนำ

ประเทศไทยให้ความสำคัญกับสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยมุมมองจากแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ได้กำหนดวิสัยทัศน์ไว้ว่า “คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21” (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) รวมทั้งเป้าหมายการพัฒนาของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) กำหนดให้ทุกคนในสังคมไทยทุกช่วงวัยมีทักษะความรู้ และความสามารถเพิ่มขึ้น ได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพสูงตามมาตรฐานสากล และสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560) แต่การเรียนรู้เป็นปัญหาของบุคคลในสังคมไทยมาทุกยุคทุกสมัย โดยเฉพาะในสถาบันอุดมศึกษา ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการผลิตและพัฒนากำลังคนสร้างงานวิจัยและนวัตกรรมขั้นสูง เป็นแหล่งที่สร้างองค์ความรู้เพื่อการพัฒนาประเทศ ดังจะเห็นได้จากแผนอุดมศึกษาระยะยาว 20 ปี พ.ศ. 2561-2580 มีเจตนารมณ์ของแผนนี้ว่า อุดมศึกษาไทยต้องนำการพัฒนาและเปิดโอกาสการเรียนรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพคนไทย ให้เกิดทักษะทางความคิด มีความสามารถทางวิชาการและวิชาชีพ ตลอดจนมีการเรียนรู้ต่อเนื่องตลอดชีวิต (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2561) บทความนี้จึงต้องการเสนอแนวคิด และหลักการเพื่อการพัฒนาสถาบันอุดมศึกษาสู่การเป็น

สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต มีการแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้มีภูมิปัญญา มีการสร้างองค์ความรู้ใหม่ และมีความสามารถในการปรับตัวต่อสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของสังคมได้ อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตในสถาบันอุดมศึกษา

สถาบันอุดมศึกษาหรือมหาวิทยาลัยมีความสำคัญอย่างยิ่ง ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ทั้งในระดับประกาศนียบัตร อนุปริญญา หรือปริญญา ได้แก่ ปริญญาตรี ปริญญาโท และ ปริญญาเอกที่มีคุณภาพ รวมทั้งการทำการวิจัยและให้บริการทางวิชาการแก่สังคม จากเจตนารมณ์ของแผนอุดมศึกษาระยะยาว 20 ปี พ.ศ.2561-2580 ที่ว่า อุดมศึกษาไทยต้องนำการพัฒนาและเปิดโอกาสการเรียนรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพคนไทยให้เกิดทักษะทางความคิดมีความสามารถทางวิชาการและวิชาชีพ ตลอดจนมีการเรียนรู้ต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยผู้เขียนจะนำเสนอแยกส่วนดังนี้

1. ความหมายของสถาบันอุดมศึกษา

อุดมศึกษา หมายถึง การศึกษาที่สูงขึ้นจากระดับมัธยมศึกษา คำว่า อุดมศึกษา มีรากศัพท์มาจากศัพท์ภาษาบาลี “อุดม” หมายถึง สูงสุด และศัพท์ภาษาสันสกฤต ศึกษา หมายถึง การเล่าเรียน ดังนั้น คำว่า “อุดมศึกษา” จึงหมายถึง การเรียนชั้นสูงสุด ซึ่งเป็น “การจัดการศึกษาหลังมัธยมศึกษาตอนปลาย ประกอบด้วย การศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี การศึกษาระดับปริญญาตรี และสูงกว่า” อาจเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าเป็นการศึกษาหลังมัธยมศึกษา (Postsecondary education) โดยทั่วไป การศึกษาก่อนระดับอุดมศึกษานิยมแบ่งเป็นการประถมศึกษา ซึ่งเป็นการศึกษาระดับแรก (Primary education) ที่ใช้เวลาประมาณ 6 ปี และการมัธยมศึกษาซึ่งเป็นการศึกษาระดับที่ 2 (Secondary education) ที่ใช้เวลาอีกประมาณ 6 ปี และเมื่อถึงระดับอุดมศึกษาจึงเรียกกันว่า เป็นการศึกษาในระดับที่ 3 (Tertiary education) ซึ่งเริ่มตั้งแต่ประมาณปีที่ 13 เป็นต้นไป (ทองอินทร์ วงศ์โสธร และปราณี สังขะตะวรรณ, 2556)

สถาบันอุดมศึกษา หมายความว่า สถานศึกษาของรัฐในสังกัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม และกระทรวงอื่นที่จัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา เป็นสถานศึกษาที่จัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา ในด้านวิชาการและวิชาชีพชั้นสูงหลากหลายสาขาวิชา เพื่อให้ประกาศนียบัตร อนุปริญญา หรือปริญญา แก่ผู้สำเร็จการศึกษาในหลายระดับรวมถึง ปริญญาตรี ปริญญาโท และ ปริญญาเอก รวมทั้งการทำการวิจัยและให้บริการทางวิชาการแก่สังคม หมายถึง หน่วยงานที่มีหน้าที่จัดการเรียนการสอนระดับอุดมศึกษา มักใช้คำเรียกรวมว่า สถาบันอุดมศึกษา ซึ่งในประเทศไทยนิยมเรียกสถาบันเหล่านี้ว่า มหาวิทยาลัย วิทยาลัย สถาบัน รวมทั้งโรงเรียน เช่น มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ หรือโรงเรียนนายร้อยตำรวจ (พระราชบัญญัติการบริหารส่วนงานภายในของสถาบันอุดมศึกษา (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2562, 2562)

2. ความหมายของการเรียนรู้ตลอดชีวิต

การเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นแนวคิดที่เกิดขึ้นมาพร้อมกับมนุษย์โลก เพราะการเรียนรู้จะทำให้เกิดการพัฒนาในทุกด้านของชีวิต ซึ่งประเทศไทยต้องการให้ทุกสถาบัน เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) โดยมีแนวทางสำคัญในการส่งเสริม

การเรียนรู้ตลอดชีวิต เน้นให้เกิดภูมิปัญญาและองค์ความรู้ใหม่ เน้นส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนในสังคม ควรต้องตระหนักถึงการพัฒนาตนเอง อยากรู้มีความรู้มีทักษะและความสามารถในการปรับตัวต่อสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของสังคมได้อย่าง ต่อเนื่องตลอดชีวิตด้วย (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2555)

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต) (2553) ได้กล่าวไว้ว่า “มนุษย์ต้องเรียนรู้ ต้องมีการฝึกฝน มีการพัฒนาตนเองและสังคม” โดยการน้อมนำหลักพุทธธรรมซึ่งเป็นองค์ความรู้ที่มุ่งเน้นให้ผู้ศึกษาเข้าใจธรรมชาติของโลกและชีวิตที่แท้จริง และฝึกให้ผู้เรียนรู้สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2553 ได้ให้ความหมายของการศึกษาตลอดชีวิต หมายความว่า การศึกษาที่เกิดขึ้นจากการผสมผสานระหว่างการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อให้สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ทั้งยังได้กำหนดเป้าหมายของการเรียนรู้ตลอดชีวิต เป็นการพัฒนาความสามารถให้บุคคลมีความสามารถในการดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุขและมั่นคง และสามารถปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลง เป็นการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ให้แก่บุคคลทางด้านทักษะ ความรู้ และศักยภาพในการเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องทุกช่วงชีวิต โดยได้ผลเป็นการพัฒนาตนเองและสังคมประเทศชาติ ได้อย่างมั่นคง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553)

คาราลิส และ เวอร์จิดิส (Karalis and Vergidis) (2004) กล่าวว่า เป็นการศึกษที่จัดขึ้นเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของทุกคน เพื่อนำไปใช้ในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ นั้น จะเห็นผลเป็นอย่างมากกับการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา และการศึกษาคณะศึกษ การเรียนรู้ตลอดชีวิตเสมือนทางเลือกหนึ่งในการจัดการให้มี หรือจัดการฝึกอบรม เพื่อเติมเต็ม ทำให้เกิดความรู้ที่ได้รับมีความทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม ทั้งในส่วนของคุณรู้และทักษะด้วย การเรียนรู้ตลอดชีวิตจึงเป็นส่วนเติมเต็มของการศึกษาอย่างแท้จริง

ขณะเดียวกันยังมีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายในแนวทางเดียวกันว่า การเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นการเรียนรู้ของบุคคลที่เกิดขึ้นอย่างมีจุดมุ่งหมาย และมีความต่อเนื่องในทุกช่วงของชีวิตครอบคลุมการเรียนรู้ จากแหล่งเรียนรู้ที่มีความหลากหลาย ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายทุกกลุ่ม โดยมีความมุ่งหมายที่สำคัญ คือ เพื่อให้บุคคลได้เรียนรู้ทุกสิ่งทุกอย่าง เพื่อนำไปสู่การพัฒนาตนเองให้เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการดำเนินชีวิตอย่างมั่นคงยั่งยืน (สุนน อมรวิวัฒน์, 2543, อาชญญา รัตนอุบล, 2558, สุมาลี สังข์ศรี, 2544)

จากความหมายของการเรียนรู้ตลอดชีวิต ที่นักวิชาการแต่ละท่านได้ให้ความหมายมาในเบื้องต้นอาจพอสรุปได้ว่า การเรียนรู้ตลอดชีวิต หมายถึง เรื่องของการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นเป็นปกติในชีวิตประจำวันของคนทุกคนในสังคม ซึ่งการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นเพื่อตอบสนองต่อการ ดำรงชีวิต การเรียนรู้ตลอดชีวิตจึงดำเนินอย่างต่อเนื่อง ทุกช่วงอายุและทุกรูปแบบ และเกี่ยวข้องกับปัจจัยในการดำเนินชีวิตมีเป้าหมายเพื่อให้เกิดการพัฒนาตนเองและนำความผาสุกสู่ตนเองและสังคมอย่างยั่งยืน

การเรียนรู้ตลอดชีวิตในสถาบันอุดมศึกษา

ในประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555 – 2559) (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2555) โดยมีแนวทางสำคัญในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ให้ทุกคนในสังคมสามารถเข้าถึงแหล่งการเรียนรู้ที่มีความหลากหลาย เน้นให้เกิดภูมิปัญญาและองค์ความรู้ใหม่ ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 8 ให้มีการจัดการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา พัฒนาสาระการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง ตามพระราชบัญญัตินี้ ถือว่าการเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นกรอบการจัดการศึกษาของประเทศ รัฐต้องส่งเสริมในการจัดให้มีแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบ เพื่อการเรียนรู้อย่างเพียงพอและมีประสิทธิภาพ โดยมีเป้าหมายให้คนไทยเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ สามารถค้นคว้าหาความรู้และเข้าถึงความรู้ได้ตลอดเวลาจากสื่อในยุคปัจจุบัน (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542, 2542)

ในขณะที่กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ได้ให้ความสำคัญถึงเรื่องนี้เช่นเดียวกัน ดังจะเห็นได้จากแผนอุดมศึกษาระยะยาว 20 ปี พ.ศ. 2561-2580 มีเจตนารมณ์ของแผนนี้ว่า อุดมศึกษาไทยต้องนำการพัฒนาและเปิดโอกาสการเรียนรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพคนไทย ให้เกิดทักษะทางความคิดมีความสามารถทางวิชาการและวิชาชีพ สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างเหมาะสม ตลอดทุกช่วงวัยของชีวิต ตลอดจนมีการเรียนรู้ต่อเนื่องตลอดชีวิต (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2561)

ทั้งนี้แนวทางการพัฒนาสังคมแห่งการเรียนรู้ในประเทศไทยในศตวรรษที่ 21 ที่มีความก้าวหน้าของเทคโนโลยี ต้องมีการปรับตัวในทุกระดับ และทุกช่วงวัย มีการส่งเสริมให้มีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตั้งแต่วัยเด็กไปจนตลอดชีวิต โดยได้ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาสังคมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในสถาบันอุดมศึกษา โดยยึดตามแนวทางแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2551-2565) เป็นทิศทางและเป้าหมายการพัฒนาสถาบันอุดมศึกษา ซึ่งต้องการยกระดับคุณภาพอุดมศึกษาไทย เพื่อผลิตและพัฒนาบุคลากรที่มีคุณภาพสามารถปรับตัวสำหรับการเรียนรู้ตลอดชีวิต พัฒนาศักยภาพอุดมศึกษา ในการสร้างและนวัตกรรม เพื่อเพิ่มขีดความสามารถแข่งขันในยุคศตวรรษที่ 21 สนับสนุนการพัฒนาที่ยั่งยืนของบุคลากรในสถาบันอุดมศึกษา รวมถึงสังคมระดับประเทศไทย (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2551) ซึ่งสอดคล้องกับแผนอุดมศึกษาระยะยาว 20 ปี พ.ศ. 2561-2580 มีเจตนารมณ์ของแผนนี้ว่า อุดมศึกษาไทยต้องนำการพัฒนาและเปิดโอกาสการเรียนรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพคนไทย ให้เกิดทักษะทางความคิดมีความสามารถทางวิชาการและวิชาชีพ นำไปสู่การแก้ปัญหา พัฒนาเศรษฐกิจของประเทศอย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนมีการเรียนรู้ต่อเนื่องตลอดชีวิต (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2561)

หลักการของการเรียนรู้ตลอดชีวิตในสถาบันอุดมศึกษา

กระบวนการเรียนรู้ของมนุษย์ เกิดขึ้นตลอดเวลาอย่างต่อเนื่อง เป็นการส่งเสริมให้มนุษย์ได้เรียนรู้ นับว่ามีความสำคัญยิ่ง เพราะสภาพสังคมได้แปรเปลี่ยนไป การดำรงชีวิต และการเรียนรู้ของมนุษย์จำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงตามอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ การส่งเสริมให้บุคคลสามารถเรียนรู้ได้ต่อเนื่อง จำต้องเข้าใจในแนวคิด

และหลักการเรียนรู้ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ สภาพแวดล้อมของผู้เรียนรู้ และเกิดความรู้ได้อย่างแท้จริง จำเป็นต้องมีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องไปตลอดชีวิต เพื่อพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอให้เท่าทันความก้าวหน้า และเปลี่ยนแปลงของสังคม

แนวคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต เป็นเรื่องที่ทั่วโลกให้ความสนใจ เนื่องจากเป็นการเรียนรู้ที่สามารถจัดการเรียนรู้ที่สามารถให้ผู้เรียนพึ่งตนเอง เรียนรู้ได้ทุกเพศ ทุกวัย ทุกสถาบัน อันนำไปสู่การสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ กล่าวได้ว่าเป้าหมายของสังคมแห่งการเรียนรู้ คือการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในทุกสถาบันนั่นเอง การเรียนรู้จึงควรนำแนวคิด หลักการไปปรับใช้ เพื่อให้ได้รับการพัฒนาทุกด้านอย่างยั่งยืน

ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดและหลักการของ นักวิชาการหลายท่านที่ว่า การศึกษาตลอดชีวิตให้มีประสิทธิภาพ ควรมีการกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์การเรียนรู้ให้ชัดเจน ให้ได้ทั้งปริมาณและคุณภาพ แหล่งเรียนรู้มีความหลากหลาย โดยใช้สื่อและเทคโนโลยีช่วยในการจัดการศึกษาให้ครอบคลุมต่อเนื่องตลอดชีวิต สร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ สร้างนิสัยการเรียนรู้ตลอดชีวิต ให้กับผู้เรียน และส่งเสริมให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต ในที่สุด โดยมีหลักการดังนี้

1. การศึกษาไม่ได้สิ้นสุด เมื่อจบการศึกษาจากสถาบันการศึกษา แต่การเรียนรู้ตลอดชีวิตสามารถวางแผนการเรียนรู้จากสิ่งแวดล้อมและแหล่งความรู้ที่มีอยู่ได้ตลอดเวลา
2. ครอบครัวและสังคม มีความสำคัญในการเรียนรู้ตลอดชีวิต มีหน้าที่วางรากฐานในการเรียนรู้ ตั้งแต่เกิดไปจนตลอดชีวิต
3. สังคมและชุมชนเป็นแหล่งการเรียนรู้ลำดับต่อมา ผู้เรียนจะเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้จากแหล่งเรียนรู้ในสังคม เช่น โรงเรียน สถาบัน โรงพยาบาล วัด
4. การเรียนรู้ตลอดชีวิต ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องและผสมผสาน ตั้งแต่เกิดจนตายและได้รับการพัฒนาทุกด้านในช่วงชีวิตหนึ่ง ให้สัมพันธ์กับชีวิตประจำวันทุกกลุ่มในสังคม
5. เป้าหมายสูงสุด คือการพัฒนาคุณภาพชีวิต
6. สิ่งจำเป็นของการเรียนรู้ตลอดชีวิต คือ โอกาส แรงจูงใจ ความสามารถที่เรียนรู้ โดยสร้างความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้อง ให้ทุกวัดมีความสามารถที่จะเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต เหมาะกับสถานะของแต่ละบุคคลในขณะนั้น
7. การเรียนรู้ตลอดชีวิต ให้สำเร็จและมีประสิทธิภาพ ต้องเรียนรู้จากสภาพจริง มีความจำเป็นสำหรับทุกช่วงชีวิต เพื่อสามารถพึ่งพาตนเอง แก้ไขปัญหา สามารถดำเนินชีวิตและปรับตัวให้เข้ากับ ความเปลี่ยนแปลงในทุกช่วงวัย ได้อย่างเหมาะสม ได้ด้วยตนเอง (สมคิด อิศระวัฒน์, 2538, สุมาลี สังข์ศรี, 2554, สิปปนนท์ เกตุทัต, 2545)

จากหลักการในเบื้องต้น สรุปได้ว่า การเรียนรู้ตลอดชีวิต เป็นการเรียนรู้ที่ไม่มีวันสิ้นสุด ตั้งแต่เกิดจนตาย เพื่อให้บุคคลได้พัฒนาตนเองให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาต่อเนื่องอย่างเต็มศักยภาพ โดยต้องมีความตั้งใจที่จะศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง โดยใช้สื่อและเทคโนโลยีช่วยในการจัดการศึกษาให้ครอบคลุมต่อเนื่องตลอดชีวิต สร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ สร้างนิสัยการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้กับผู้เรียน และส่งเสริมให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ความสำคัญของการเรียนรู้ตลอดชีวิต

การเรียนรู้ตลอดชีวิต เป็นการส่งเสริมให้มนุษย์ได้เรียนรู้ นับว่ามีความสำคัญยิ่ง เพราะสภาพสังคมได้แปรเปลี่ยนไป การดำรงชีวิตและการเรียนรู้ของมนุษย์จำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงตามอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ การส่งเสริมให้บุคคลสามารถเรียนรู้ได้ต่อเนื่อง มีความสำคัญทั้งต่อตนเองและสังคม พอสรุปได้ดังนี้

1. ช่วยให้ผู้บุคคลมีโอกาสเรียนรู้ในทุกช่วงของชีวิต
2. ช่วยให้ผู้บุคคลได้รับโอกาสทางการเรียนรู้อย่างเสมอภาค
3. ช่วยให้ผู้บุคคลเหมาะสมกลมกลืน
4. ช่วยให้ผู้บุคคลบูรณาการเรียนรู้กับชีวิต
5. ช่วยให้ผู้บุคคลได้รับการเรียนรู้ที่สามารถใช้ได้กับชีวิตจริง
6. ช่วยให้ผู้บุคคลได้รับการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับการงาน เลือกลงและพัฒนาอาชีพได้อย่างเหมาะสมกับ

สถานการณ์ที่เปลี่ยนไป มีทักษะที่จะหาความรู้ด้วยตนเองต่อเนื่องตลอดชีวิต

7. ช่วยให้ผู้บุคคลมีอิสระในการเรียนรู้ ตรงกับความสามารถของตนเอง สามารถพัฒนาตนเองได้เต็มศักยภาพ สามารถพึ่งพาตนเองได้

8. ช่วยให้ผู้บุคคลพัฒนาคุณภาพตนเองได้ตลอดทุกช่วงชีวิต
9. ช่วยให้ผู้บุคคลมีส่วนร่วมในการเรียนรู้และสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้

จากที่กล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่า การเรียนรู้ตลอดชีวิตมีความสำคัญอย่างยิ่ง เป็นรากฐานของการพัฒนาสังคมแห่งการเรียนรู้ ช่วยสร้างเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของบุคคล ซึ่งเป็นกำลังสำหรับการพัฒนาและสร้างความเจริญงอกงามของสังคม ประเทศชาติได้อย่างสมดุล มั่นคงและยั่งยืน ดังนั้นการเรียนรู้ตลอดชีวิต จึงเป็นการเรียนรู้ช่วยให้บุคคลได้มีโอกาสเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเอง ช่วยให้ผู้บุคคลและสถาบันในสังคม มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา สามารถพัฒนาคุณภาพตนเองได้ตลอดทุกช่วงชีวิต

ผลจากการมีสังคมแห่งการเรียนรู้ในสถาบันอุดมศึกษา

สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต เป็นแนวคิดเพื่อส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพของบุคคลทุกสังคม ในสถาบันอุดมศึกษาก็เช่นเดียวกัน สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต เกิดจากความร่วมมือของทุกภาคส่วนภายในสถาบัน ส่งผลให้บุคลากรในสถาบันอุดมศึกษา เกิดการพัฒนา โดยเน้นที่หลักการเรียนรู้เพื่อให้เกิดความรู้ เพื่อการปฏิบัติจริง เพื่อการดำเนินชีวิต และอยู่ในท่ามกลางสภาพของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปได้อย่างมีความสุขและยั่งยืน ดังจะเห็นได้ว่า สังคมไทยมีการพัฒนาและระดมองค์ความรู้ต่าง ๆ ไว้เป็นแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต ทั้งที่มีอยู่ตามธรรมชาติ และมนุษย์สร้างขึ้น ส่งผลให้ในสถาบันอุดมศึกษาเป็นช่องทางให้ผู้ที่ต้องการเรียนรู้และมีการต่อยอด สามารถนำไปปฏิบัติจนเกิดผลสำเร็จที่ต้องการได้จริง โดยอาศัยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในสถาบัน

กล่าวได้ว่า ผลจากการมีสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตในสถาบันอุดมศึกษา ได้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นอย่างมากมายทั้งต่อบุคลากรและสถาบันอุดมศึกษา ดังนี้ บุคลากรมีความเชื่อมั่นในศักยภาพของตนเอง สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองได้หลากหลายวิธีการโดยไม่มีข้อจำกัดเรื่องเวลา สามารถเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม

กับตนเอง สร้างความรู้ใหม่ให้เกิดขึ้นในสถาบันอุดมศึกษาและสังคม เพื่อพัฒนาสังคมโดยรวมในสถาบันจากความร่วมมือของทุกภาคส่วน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในรูปแบบเครือข่าย เป็นกระบวนการที่สามารถทำได้ง่าย ส่งผลให้สังคมสามารถเรียนรู้และกำหนดแนวทางการเรียนรู้ของตนได้อย่างอิสระตามที่ถนัด โดยไม่มีข้อจำกัดของเวลา บุคลากรทุกคนสามารถเข้าถึงแหล่งความรู้ เพื่อพัฒนาต่อยอดเป็นความรู้ใหม่ได้เต็มศักยภาพ เพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตในสถาบันอุดมศึกษาให้น่าอยู่อย่างมีความสุขต่อไป

บทสรุป

การเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นแนวคิดที่เกิดขึ้นมาพร้อมกับมนุษย์ทุกสังคม ในฐานะเป็นเครื่องมือพัฒนามนุษย์และสังคมในทุกด้าน เพื่อตอบสนองการดำเนินชีวิตให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงทุกด้านที่เกิดขึ้นตลอดเวลา ทั้งนี้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแผนอุดมศึกษาระยะยาว 20 ปี พ.ศ. 2561-2580 ให้ความสำคัญโดยส่งเสริมให้อุดมศึกษาไทยต้องนำการพัฒนาและเปิดโอกาสการเรียนรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพคนไทย ให้เกิดทักษะทางความคิดมีความสามารถทางวิชาการและวิชาชีพ สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างเหมาะสม ตลอดทุกช่วงวัยของชีวิต ตลอดจนมีการเรียนรู้ต่อเนื่องตลอดชีวิต กล่าวโดยสรุปได้ว่าแนวคิดเพื่อส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพของบุคคลในสถาบันอุดมศึกษาให้เกิดการพัฒนา โดยเน้นที่หลักการเรียนรู้เพื่อให้เกิดความรู้ เพื่อการปฏิบัติจริง เพื่อการดำเนินชีวิต เพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตในสถาบันอุดมศึกษา โดยต้องมีแรงจูงใจที่จะศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง โดยใช้สื่อและเทคโนโลยีช่วยในการจัดการศึกษาให้ครอบคลุมต่อเนื่องตลอดชีวิต สร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ สร้างนิสัยการเรียนรู้ตลอดชีวิต ให้กับผู้เรียน และส่งเสริมให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อช่วยให้บุคคลมีโอกาสนำความรู้ในทุกช่วงของชีวิตช่วยให้บุคคลได้รับโอกาสทางการเรียนรู้อย่างเสมอภาค ช่วยให้บุคคลเหมาะสมกลมกลืน ช่วยให้บุคคลบูรณาการเรียนรู้กับชีวิต ช่วยให้บุคคลได้รับการเรียนรู้ที่สามารถใช้ได้กับชีวิตจริง ช่วยให้บุคคลได้รับการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับการงาน เลือกลงและพัฒนาอาชีพได้อย่างเหมาะสมกับสภาพการณ์ที่เปลี่ยนไป มีทักษะที่จะหาความรู้ด้วยตนเองต่อเนื่องตลอดชีวิต ช่วยให้บุคคลมีอิสระในการเรียนรู้ ตรงกับความสามารถของตนเองสามารถพัฒนาตนเองได้เต็มศักยภาพ สามารถพึ่งพาตนเองได้ ช่วยให้บุคคลพัฒนาคุณภาพตนเองได้ตลอดทุกช่วงชีวิต และช่วยให้บุคคลมีส่วนร่วมในการเรียนรู้และสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ให้น่าอยู่และมีความสุขเข้มแข็งและอยู่ในท่ามกลางสภาพของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปได้อย่างมีความสุขและยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ 2542 แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 (2545) และ ฉบับที่ 3 2553*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- ทองอินทร์ วนศ์โสธร และปราณี สังขะตะวรรณ. (2556). *การอุดมศึกษา*. ใน สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน (เล่ม 38).
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2553). *หลักชาวพุทธ*. กรุงเทพฯ: บริษัทพิมพ์สวายจำกัด.

- พระราชบัญญัติการบริหารส่วนงานภายในของสถาบันอุดมศึกษา (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2562. (2562, 1 พฤษภาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 136 ตอนที่ 57 ก, หน้า 99-101.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. (2542, 19 สิงหาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 116 ตอนที่ 74 ก.
- สมคิด อิสระวัฒน์. (2538). *ลักษณะของการเรียนรู้ด้วยตนเองของคนไทย*. นครปฐม: คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2551). *กรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2551-2565*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2561). *แผนอุดมศึกษาระยะยาว 20 ปี พ.ศ. 2561-2580*. กรุงเทพฯ: บริษัท พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2555). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555-2559*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560-2564*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สิปปนนท์ เกตุทัต. (2545). *จากอดีตและปัจจุบันสู่อนาคตของการปฏิรูปการศึกษาไทยสู่สังคมแห่งการเรียนรู้*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579*. กรุงเทพฯ: บริษัท พริกหวาน กราฟฟิค จำกัด.
- สมน อมรวิวัฒน์. (2543). *ยุทธศาสตร์การเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อสังคมไทยในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: สถาบันเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- สุมาลี สังข์ศรี. (2554). *การเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อสังคมไทยในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: สถาบันเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- อาชัญญา รัตนอุบล. (2558). *การวิเคราะห์และสังเคราะห์ปรัชญา แนวคิด และหลักการ ของการเรียนรู้ตลอดชีวิต* (รายงานการวิจัย). กองทุนคณะครุศาสตร์, ครุศาสตร์: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Karalis, T., and Verfides, D. (2004). *Lifelong education in Greece: Recent developments and current trends*. International Journal of Lifelong Education.